

Viite

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 24.3.2020

Suomea edustaa yleisten asioiden neuvostossa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen. Vielä ei ole varmuutta, järjestetäänkö 24.3. kokous ja jos järjestetään, missä muodossa.

Yleisten asioiden neuvoston on tarkoitus keskustella ja antaa päätelmät EU:n laajentumisesta. Suomi tukee jäsenyysneuvotteluiden avaamista Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa ja katsoo, että komission 5.2. julkaisema ehdotus antaa hyvän pohjan EU:n laajentumispolitiikan kehittämiseksi. Annettavien päätelmien tulisi olla yhtenäiset ja niiden sisältönä tulisi olla päätös jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa ja yhteisymmärrys laajentumispolitiikan uudistamisesta.

Neuvosto saa tilannekatsaukset EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisista menettelyistä, jotka on käynnistetty Puolan ja Unkarin oikeusvaltiotilanteiden vuoksi. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita unionin yhteisiin arvoihin, ja suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan. Kyse on paitsi EU:n yhtenäisen ja uskottavan toiminnan turvaamisesta, myös symbolisesti merkittävästä asiasta.

Neuvoston on tarkoitus keskustella vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista. Suomi ottaa tiedoksi puheenjohtajavaltion laatiman yhteenvetoraportin. Kuten raportissa korostetaan, kokonaistilanne on sittemmin muuttunut merkittävästi koronaviruksen vaikutusten myötä.

Neuvoston on määrä hyväksyä toimielinten yhteinen julistus EU:n lainsäädäntöprioriteeteista 2020. Suomi on korostanut prioriteettiteemoina etenkin Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, Euroopan digitaalista valmiutta ja ihmisten hyväksi toimivaa taloutta sekä katsonut, että uutta maahanmuutto- ja turvapaikkasopimusta koskevaa komission ehdotusta tarvitaan pitkään jatkuneen EU-tason umpikujan avaamiseksi. Suomi on pitänyt tärkeänä myös rahoituskehyssovun saavuttamista hyvissä ajoin sekä rahoituskehukseen liittyvien sektorikohtaisten lainsäädäntöehdotusten käsittelyn ripeää loppuunsaattamista tältä pohjalta, jotta tulevan kehyskauden ohjelmien käynnistäminen ei viivästyisi. Nykyisessä tilanteessa olennaisia ovat koronavirusepidemian leviämisen torjumiseen ja hidastamiseen sekä sen vaikutusten lieventämiseen liittyvät kiireelliset toimet. Yhteinen julistus vastaa pääpiirteissään Suomen tavoitteita ja on Suomen hyväksyttävissä.

Yleisten asioiden neuvoston oli tarkoitus valmistella myös 26.–27.3. järjestettäväksi suunniteltua Eurooppa-neuvostoa. Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin ehdotuksesta Eurooppa-neuvoston kokous siirretään kuitenkin myöhempään ajankohtaan (ajankohta ei ole vielä tiedossa).

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

26. ja 27. maaliskuuta 2020 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu:

Päätelmät *ASIAKOHTA JÄÄ POIS ASIALISTALTA*

Keskustelu

Eurooppa-neuvoston jatkotoimet

Tilannekatsaus

Laajentuminen sekä vakautus- ja assosiaatioprosessi s. 3

– Albania ja Pohjois-Makedonian tasavalta

Keskustelu

Päätelmät

Hyväksyminen

Oikeusvaltioperiaate Puolassa / SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus s. 5

Tilannekatsaus

Unionin arvot Unkarissa / SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus s. 11

Tilannekatsaus

Eurooppalainen ohjausjakso s. 16

- a) Yhteenveto vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista

Keskustelu

- b) Euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus

Toimittaminen Eurooppa-neuvostolle

Lainsäädäntötyön suunnittelu – yhteinen julistus lainsäädäntöprioriteeteista s. 19

Hyväksyminen

Muut asiat

Ulkoministeriö

PERUSMUISTIO

UM2020-00279

EUR-40 Karjalainen Keijo

16.03.2020
JULKINEN

Asia

Laajentuminen ja vakautus- ja assosiaatioprosessi

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.03.2020 - 24.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ministerit keskustelevala laajentumisesta ja neuvosto antaa päätelmät. Tarkoitus on hyväksyä periaatteet, joilla EU:n laajentumisperitiikkaa uudistetaan ja päättää EU-jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa.

Suomen kanta

Hallituksen ja eduskunnan aiempien linjausten mukaisesti Suomi tukee EU-jäsenyysneuvotteluiden avaamista Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa.

Komission 5.2.2020 julkaisema ehdotus EU:n laajentumisperitiikan tehostamisesta antaa hyvän pohjan EU:n laajentumisperitiikan kehittämislle.

Annettavien päätelmien tulisi olla yhtenäiset ja niiden sisältönä tulisi olla päätös jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa ja yhteisymmärrys laajentumisperitiikan uudistamisesta. Tarkempien maakohtaisten huomioiden paikka on kesäkuussa annettavissa laajentumispäätelmissä, jotka pohjaavat komission keväällä julkistettavaan vuosittaiseen laajentumispakettiin.

Pääasiallinen sisältö

Albanian ja Pohjois-Makedonian EU-lähentymisestä keskusteltiin edellisenä syksynä sekä yleisten asioiden neuvostossa että Eurooppa-neuvostossa. Kummankin maan jäsenyysneuvotteluiden avaamiselle oli laajaa tukea, mutta tarvittavaa yksimielisyyttä ei löytynyt. Lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä todetaan, että Eurooppa-neuvosto palaa laajentumislaiheeseen ennen Zagrebissa toukokuussa 2020 järjestettävää EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokousta.

Syksyn keskustelujen yhteydessä erät jäsenmaat nostivat esiin tarpeen uudistaa laajentumisperitiikan metodologiaa. Komissio julkisti 5.2. ehdotuksensa laajentumisperitiikan tehostamisesta. Ehdotuksessaan komissio esittää, että keskeiset uudistukset (oikeusvaltio, demokratia, talous) nostetaan aiempaakin keskeisemmälle sijalle ja laajentumisperitiikan poliittista ohjausta vahvistetaan. Lisäksi komissio esittää, että neuvotteluluvut ryhmitellään temaattisiksi klustereiksi. Ehdollisuuden tehostamiseksi komissio esittää sekä positiivisia että negatiivisia kannusteita. Jos hakijaa etenee

uudistuksissa riittävän hyvin, se voisi esimerkiksi päästä mukaan tiettyihin EU:n ohjelmiin ja politiikkoihin jo ennen jäsenyyden toteutumista. Vastaavasti jos eteneminen uudistuksissa pysähtyy tai kehitys menee taaksepäin, seurauksena voisi olla esimerkiksi neuvotteluiden keskeyttäminen. Suomen kannat komission ehdotukseen on määritelty eduskunnalle toimitetussa e-kirjeessä E 5/2020 vp (UM2020-00097).

Komissio antoi 2.3. päivitettyt katsaukset Albanian ja Pohjois-Makedonian etenemisestä EU-jäsenyysneuvotteluiden avaamista koskevien ehtojen täyttämiseksi. Katsauksiin sisältyvät arviot pohjaavat neuvoston aiemmille päätelmille. Albanian osalta komissio arvioi edistymistä neuvoston päätelmissä aiemmin identifioituilla prioriteettialueilla, joita ovat tuomareiden ja syyttäjien arviointi (vetting), riippumattomien oikeusvaltiotekijöiden ja niiden alaisten toimistojen perustaminen, korruption vastainen toiminta ja järjestäytyneen rikollisuuden vastainen toiminta. Lisäksi komissio kiinnittää huomioita tiettyihin erityishuoliin, joita eräät jäsenvaltiot ovat nostaneet esiin. Pohjois-Makedonian osalta komissio analysoi edistymisestä oikeusvaltiouudistuksissa, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisissa toiminnoissa sekä tiedustelupalvelun ja julkisen hallinnon uudistamisesta.

Kummankin maan osalta komission johtopäätös on, että suositus jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta on edelleen pätevä.

Laajentumismetodologian uudistaminen on saanut kannatusta jäsenmaiden keskuudessa. Moni jäsenmaa katsoo, että metodologian uudistaminen ja päätös jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa on yhteinen kokonaisuus, eli niistä tulee päättää samalla kertaa. Esillä on ollut vaihtoehto, että neuvottelut avattaisiin kummankin maan kanssa, mutta Albanian neuvotteluissa ei järjestettäisi ensimmäistä hallitustenvälistä konferenssia ennen kuin Albania on täyttänyt tietyt lisäehdot.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.–20.3.2020

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely
E-kirje E 5/2020 vp, 13.2.2020
E-kirje E 15/2019 vp, 18.6.2019

Asiakirjat

6604/20

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Keijo Karjalainen, UM, keijo.karjalainen@formin.fi, 0295 352 030

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2020-
00199

VNEUS Pietarinen Päivi(VNK)

17.03.2020

Asia

Oikeusvaltiotilanne Puolassa; komission ehdotus neuvoston päätökseksi; tilannekatsaus

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.03.2020

U/E/UTP-tunnus

E 7/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on olemassa selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta SEU 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Puolaa on kuultu SEU 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn ensimmäisen vaiheen mukaisesti yleisten asioiden neuvostossa kolme kertaa, viimeksi 11.12.2018. Yleisten asioiden neuvostossa on saatu tilannekatsaus ja käyty näkemystenvaihtoa useita kertoja. Suomen puheenjohtajakaudella aihe oli yleisten asioiden neuvostossa esillä tilannekatsauksena 18.7. ja 10.12. sekä muut asiat -asiakohdassa 16.9.2019.

Yleisten asioiden neuvoston asialistalla 24.3.2020 on tilannekatsaus Puolan tilanteesta. Kokouksessa ei tehdä asiasisältöä koskevia päätöksiä. Neuvoston kannanmuodostus ei siten ole tässä vaiheessa ajankohtaista.

Suomen kanta

On tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita unionin yhteisiin arvoihin, joita ovat SEU 2 artiklan mukaan mm. vapaus, kansanvalta, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Suomi suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan.

Kyse on paitsi EU:n yhtenäisen ja uskottavan toiminnan turvaamisesta, myös symbolisesti merkittävästä asiasta. Perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, erityisesti tuomioistuinten riippumattomuus, tukee kansalaisten ja yritysten luottamusta oikeuksiensa toteutumiseen ja siten myös talouskasvua ja investointeja. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin. Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on tärkeää myös EU:n ulkoisen uskottavuuden kannalta.

Suomi tukee komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa EU:ssa, mukaan lukien SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn käynnistäminen. Suomi luottaa siihen, että komissio on arvioinut perinpohjaisesti ja asiantuntevasti tilannetta ehdottaessaan SEU 7 artiklan 1 kohdan aktivoimista Puolan tilanteeseen liittyen.

Komission Puolalle asettama määräaika toimenpiteille päättyi jo maaliskuussa 2018. On huolestuttavaa, mikäli riittävää edistystä ei tapahdu. Tällöin neuvoston on harkittava tarvittavia toimenpiteitä, jotta oikeusvaltioperiaatteesta voidaan pitää tiukasti kiinni.

EU:n tuomioistuimella on tärkeä rooli oikeusvaltioperiaatteen turvaamisessa.

Pääasiallinen sisältö

Komission oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehityksen soveltaminen Puolaan ja komission perusteltu päätösehdotus

Komissio hyväksyi vuonna 2014 oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehityksen. Se sisältää ns. varhaisvaroitusjärjestelmän tilanteisiin, joissa oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuu tietyssä jäsenvaltiossa järjestelmätason uhka. Toimintakehitys sisältää kolmivaiheisen menettelyn (1. arvio ja lausunto, 2. suositus, 3. seuranta). Menettelyssä keskeistä on komission ja kyseessä olevan jäsenvaltion jatkuva oikeusvaltiodialogi. Tarkoituksena on löytää komission ja jäsenvaltion välillä yhteinen ratkaisu ja ennaltaehkäistä tarve turvautua SEU 7 artiklan mukaiseen menettelyyn.

Puolan tilanne on ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa tapaus, jossa komissio on käyttänyt oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevaa toimintakehystä. Komissio käynnisti menettelyn 13.1.2016. Komissio on antanut Puolalle toimintakehityksen puitteissa lausunnon sekä useita suosituksia, joista viimeiset annettiin 20.12.2017.

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on olemassa selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta. Päätösehdotuksessa komissio esitti ehdollisesti, että neuvosto käynnistäisi SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen (7 artiklan 1 kohta). Komissio kuitenkin ilmoitti olevansa valmis harkitsemaan uudelleen tekemäänsä ehdotusta, jos Puola toimeenpanee komission 20.12.2017 antamassa neljännessä oikeusvaltiosuosituksessa esitetyt toimenpiteet asetetussa määräajassa, 20.3.2018 mennessä.

Päätösehdotuksen mukaan Puolassa toteutettujen lainsäädäntöuudistusten johdosta tai niiden yhteisvaikutuksesta oikeuslaitoksen riippumattomuus ja valtioelinten välinen vallanjako on joutunut vakavaan vaaraan. Komissio katsoo, että perustuslakituomioistuimen riippumattomuus ja legitimitetti on vakavasti heikentynyt eikä Puolan lakien perustuslainmukaisuutta voida enää tehokkaasti turvata. Kansallisesta tuomarineuvostosta, korkeimmasta oikeudesta, Puolan tuomareiden ja syyttäjien kansallisesta oppilaitoksesta sekä yleisten tuomioistuinten organisaatiosta annetut lait lisäävät merkittävästi oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvaa järjestelmätason uhkaa, erityisesti yhteisvaikutuksensa takia. Päätösehdotusta kuvataan lähemmin E-kirjeessä 7/2018 vp.

Komissio totesi kesäkuussa 2018, että Puolassa on tehty joitain lainsäädäntömuutoksia, mutta komissio oli edelleen huolestunut Puolan tilanteesta ja katsoi, että neuvoston tulisi edetä SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen menettelyyn kuuluvaan kuulemiseen Puolan osalta. Puolaa on kuultu yleisten asioiden neuvostossa 26.6, 18.9 ja 11.12.2018. Käsittelyn kohteena ovat olleet komission perustellussa ehdotuksessa käsitellyt asiakokonaisuudet. Yleisten asioiden neuvosto on saanut tilannekatsauksia 16.10 ja 12.11.2018 sekä 19.2., 9.4., 18.7., 16.9. ja 10.12.2019. Jälkimmäisenä mainitun tilannekatsauksen kohteena tulee olemaan Puolan oikeusvaltiotilanteen kehitys ja asiaa koskevat EU-tuomioistuimen viimeaikaiset tuomiot.

Puolan oikeusvaltiotilanteen neuvostokäsittelyssä jäsenvaltioiden näkemyksissä on ollut havaittavissa painotuseroja.

Tilannekehityksestä Puolassa

Puolassa ryhdyttiin keväällä 2018 tiettyihin lainsäädäntö- ja hallinnollisiin muutoksiin Puolan ja komission välisen oikeusvaltiodialogin myötä. On esitetty arvioita, että toimet eivät sisällöllisesti vastaisi komission esittämiin huoliin.

EU-tuomioistuin antoi 24.6.2019 asiassa C-619/18, *komissio vastaan Puola* tuomion, jonka mukaan lainsäädäntö, jolla alennettiin korkeimman oikeuden tuomareiden pakollista eläkeikää ja annettiin tasavallan presidentille laaja harkintavalta myöntää tästä poikkeuksia, rikkoo tuomareiden riippumattomuuden periaatetta. Puola oli jo aiemmin keskeyttänyt eläkeikää koskevan lainsäädännön soveltamisen EU-tuomioistuimen välitoimipäätöksen (C-619/18 R) velvoittamana.

EU-tuomioistuin antoi 5.11.2019 tuomion asiassa, joka koskee lainmuutosta, jolla säädettiin eri eläkeiät miehille ja naisille ja alennettiin tuomarien eläkeikää yleisten tuomioistuinten osalta (C-192/18). Myös tässä asiassa tuomioistuin katsoi Puolan lainsäädännön olevan unionin oikeuden vastainen.

Viimeisin Puolan oikeusvaltiotilanteeseen liittyvä tuomio annettiin 19.11.2019 ennakkoratkaisuasiassa, joka koskee Puolan korkeimman oikeuden kurinpitajaoston – ja välillisesti kansallisen tuomarineuvoston – riippumattomuutta poliittisesta vallasta. EU-tuomioistuin toi ennakkoratkaisussaan esiin useita seikkoja, jotka antavat aihetta epäillä tätä riippumattomuutta (yhdistetyt asiat C-585/18, C-624/18 ja C-625/18). Vireillä on myös useita muita puolalaisten tuomioistuinten esittämiä Puolan oikeuslaitosta koskevia ennakkoratkaisupyyntöjä, kuten esimerkiksi asia, joka koskee oikeuskeinojen tosiasiallista puuttumista Puolan korkeimman oikeuden tuomarin ikään perustuvaa syrjintää koskevan valituksen ollessa kyseessä sekä asiat, jotka koskevat tuomareihin kohdistuvaan kurinpitomenettelyyn liittyvän järjestelmän uudistuksia.

Vaikka Puola on annettujen tuomioiden johdosta perunut joitain uudistuksia, useat komission perustellussa päätösehdotuksessa esitetyt huolet ovat eri tahojen esittämien arvioiden mukaan edelleen ajankohtaisia. Komissio on esimerkiksi nostanut EU-tuomioistuimessa Puolaa vastaan rikkomuskanteen, jossa on kyse uudesta tuomareihin sovellettavasta kurinpitajärjestelmästä (asia C-791/19). Komissio katsoo järjestelmän olevan omiaan vaarantamaan tuomioistuinten riippumattomuuden ja EU:n toiminnasta annetun sopimuksen 267 artiklan mukaisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltamisen, koska kurinpitotoimia voidaan kohdistaa tuomareihin myös siitä syystä, että ne ovat esittäneet ennakkoratkaisupyyntöjä EU-tuomioistuimelle. Suomi osallistuu asiaan väliintulijana tukien komissiota. Komissio vaati tammikuussa 2020, että EU-tuomioistuin keskeyttäisi tuomarien kurinpitomenettelyä koskevan lainsäädännön soveltamisen asian käsittelyn ajaksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Unionin perustana olevista arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen (ennaltaehkäisevä vaihe) ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen (sanktiomahdollisuus).

SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi päättää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioikeus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on käsitellyt Puolan oikeusvaltiotilannetta mm. seuraavasti:

Euroopan parlamentin päätöslauselma 13.4.2016 Puolan tilanteesta (2015/3031(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 14.9.2016 Puolan viimeaikaisista tapahtumista ja niiden vaikutuksesta Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettuihin perusoikeuksiin (2016/2774(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 15.11.2017 oikeusvaltion ja demokratian tilasta Puolassa (2017/2931(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 1.3.2018 komission päätöksestä käynnistää SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta (2018/2541(RSP)).

Euroopan parlamentti hyväksyi 15.1.2020 päätöslauselman, jonka mukaan oikeusvaltiotilanne on heikentynyt sekä Puolassa että Unkarissa SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn käynnistäminen jälkeen. Euroopan parlamentti vetosi neuvostoon suositusten antamiseksi määräaikoineen molemmille jäsenvaltioille EU-lainsäädännön kunnioittamisen varmistamiseksi.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.–20.3.2020.

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely

E 7/2018 vp jatkokirjeineen.

VNEUS2019-00797 (osana neuvostopakettia EUN 72/2019 vp)

VNEUS2019-00512 (osana neuvostopakettia EUN 37/2019 vp)

VNEUS2019-00264 (osana neuvostopakettia EUN 136/2018 vp)

VNEUS2019-00092 (osana neuvostopakettia EUN 118/2018 vp)

VNEUS2018-00877 (osana neuvostopakettia EUN 100/2018 vp)

VNEUS2018-00773 (osana neuvostopakettia EUN 83/2018 vp)

Ks. myös valtioneuvoston selvitykset: Oikeusvaltiokysymykset Suomen EU-puheenjohtajakaudella (E 16/2019 vp ja SuVL 2/2019 vp). Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E ja EJ 17/2019 vp ja SuVL 2/2019 vp), Oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamisesta EU:ssa (E 66/2013 vp ja EJ 18/2018 vp), Oikeusvaltiotilanne Unkarissa (E 80/2018 vp) ja Suomen EU-puheenjohtajakauden keskeisiä kysymyksiä: tilannekatsaus (E 107/2018 vp) sekä Suomen EU-puheenjohtajakauden ohjelma, joka annettiin eduskunnalle 26.6.2019 pääministerin ilmoituksella.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säätäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Useat Euroopan ja kansainvälisen tason toimijat, kuten Venetsian komissio ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, ovat ilmaisseet huolensa Puolan oikeusvaltiotilanteesta.

Euroopan parlamentti päätti 12.9.2018, että se pyytää neuvostoa käynnistämään menettelyn, jossa neuvosto voisi todeta, että on selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin yhteisiä arvoja (SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely). Yleisten asioiden neuvostossa saatiin tilannetietoja puheenjohtajavaltiolta 16.10. Yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018, 19.2. ja 9.4.2019 saatiin puheenjohtajan tilannekatsaus ja käytiin ajatustenvaihtoa. Unkarin kuulemiset järjestettiin yleisten asioiden neuvostossa 16.9. ja 10.12.2019.

Komission ensimmäisen oikeusvaltiota koskevan vuosikertomuksen valmistelu on käynnistynyt. Jäsenvaltioiden oikeusvaltioperiaateyhteyshenkilöiden verkoston ensimmäinen kokous järjestettiin helmikuussa. Kokouksessa keskusteltiin vuosikertomuksen metodologiasta ja jäsenvaltioilta pyydettävistä tiedoista. Vuosikertomus tulee kattamaan oikeuslaitokseen, korruption torjuntaan, tiedotusvälineiden monimuotoisuuteen sekä perustuslakiin liittyviä kysymyksiä. Lähteinä käytetään mm. kansainvälisiltä järjestöiltä ja jäsenvaltioilta saatavia tietoja sekä maavierailuja. Neuvoston vuoden 2019 oikeusvaltiovuoropuhelua koskevien päätelmien mukaisesti komissio aikoo julkistaa ensimmäisen raporttinsa ennen seuraavaa vuoropuhelua. Komissio tekee yhteistyötä tulevan puheenjohtajavaltion Saksan kanssa.

Asiakirjat

Komissio perusteltu ehdotus neuvoston päätökseksi sen toteutamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta, (COM/2017/0835 lopull.)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Pietarinen, VNEUS, paivi.pietarinen@vnk.fi, 0295 160 354
Heidi Kaila, VNEUS, heidi.kaila@vnk.fi, 0295 160 313
Tia Möller, OM, tia.moller@om.fi, 0295 150 105
Timo Ranta, UM, timo.ranta@formin.fi, 0295 350 350

EUTORI-tunnus

EU/2017/1820

Liitteet**Viite**

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2020-
00197

VNEUS Pietarinen Päivi(VNK)

17.03.2020

Asia

Unionin yhteiset arvot ja Unkari; Euroopan parlamentin ehdotus neuvoston päätökseksi; tilannekatsaus

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.03.2020

U/E/UTP-tunnus

E 80/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan parlamentti antoi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja.

Unkarin SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisia kuulemisia on pidetty yleisten asioiden neuvostossa 16.9. ja 10.12.2019. Lisäksi yleisten asioiden neuvostossa 12.11.2018 sekä 19.2. ja 9.4.2019 saatiin puheenjohtajan tilannekatsaus ja käytiin näkemystenvaihtoa.

Yleisten asioiden neuvostossa 24.3. on tarkoitus saada puheenjohtajan tilannekatsaus asiassa. Kokouksessa ei tehdä asiasisältöä koskevia päätöksiä. Neuvoston kannanmuodostus ei siten ole vielä ajankohtaista.

Suomen kanta

On tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita unionin yhteisiin arvoihin, joita ovat SEU 2 artiklan mukaan mm. vapaus, kansanvalta, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Suomi suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan.

Kyse on paitsi EU:n yhtenäisen ja uskottavan toiminnan turvaamisesta, myös symbolisesti merkittävästä asiasta. Perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, erityisesti tuomioistuinten riippumattomuus, tukee kansalaisten ja yritysten luottamusta oikeuksiensa toteutumiseen ja siten myös talouskasvua ja investointeja. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin. Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on tärkeää myös EU:n ulkoisen uskottavuuden kannalta.

On keskeistä, että Unkaria koskeva SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely antaa neuvostolle vankan pohjan arvioida tilannetta ja tarkoituksenmukaista etenemistapaa. Menettelyn pohjana tulee olla asianmukainen, objektiivinen, luotettava ja todennettavissa oleva tieto. Kuulemisen pohjalta Suomi arvioi jatkomenettelyn.

Komissiolla on runsaasti asiantuntemusta, jota voitaisiin hyödyntää tässä prosessissa. Suomi on tukenut komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa ja valvonnassa EU:ssa. Myös Euroopan neuvoston ja muiden tunnustettujen EU:n ulkopuolisten asiantuntijatahojen kuulemista prosessin edetessä voitaisiin tarvittaessa harkita.

Suomi täsmentää kantojaan tarvittavilta osin käsittelyn edetessä ja tietopohjan laajentuessa.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentti hyväksyi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi SEU 7 artiklan 1 kohdan nojalla sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja (nk. Sargentinin raportti). Tämä on ensimmäinen kerta, kun parlamentti on tehnyt SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen ehdotuksen neuvostolle. Päätösehdotuksen taustalla on Euroopan parlamentin pitkään jatkunut huoli Unkarin oikeusvaltio- ja demokratiatilanteesta. Euroopan parlamentin mukaan merkittävimpiä huolenaiheita ovat mm. oikeuslaitoksen itsenäisyys, sananvapaus, korruptio sekä vähemmistöjen, maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oikeudet.

Euroopan parlamentin esittämät huolet ovat laaja-alaisia, ja niitä on kuvattu yksityiskohtaisemmin E-kirjeessä 80/2018 vp.

Puheenjohtajavaltio antoi Unkarin osalta tilannetietoja yleisten asioiden neuvostossa 16.10.2018. Perusteltua päätösehdotusta koskien järjestettiin parlamentin kanssa 12.11.2018 epävirallinen, yleisten asioiden neuvostosta erillinen tapaaminen, johon kutsuttiin yleisten asioiden neuvostoon osallistuvat ministerit sekä parlamentin edustajia. Yleisten asioiden neuvostoissa 12.11.2018 sekä 19.2 ja 9.4.2019 pidettyjen tilannekatsausten yhteydessä useat jäsenvaltiot toivat esille huoliaan Unkarin tilanteesta ja toivoivat, että kuulemiset aloitettaisiin mahdollisimman pian. Kuulemiset käynnistettiin 16.9.2019 pidetyssä yleisten asioiden neuvostossa ja niitä jatkettiin 10.12.2019. Jälkimmäisessä kuulemisessa keskityttiin kolmeen teemaan: akateeminen vapaus, sananvapaus sekä oikeuslaitoksen ja muiden elinten riippumattomuus ja tuomareiden oikeudet. Ennen neuvoston kokousta 10.12.2019 järjestettiin jäsenvaltioiden, komission ja Euroopan parlamentin edustajien epävirallinen aamiaistapaaminen, jossa parlamentilla oli mahdollisuus esittää näkemyksiään asiaan liittyen.

Unkari ei ole pitänyt tilannekatsausta tarpeellisenä. Usea jäsenvaltio on nähnyt, että asian esillä pitäminen on tärkeää. Edellisestä tilannekatsauksesta joulukuussa 2019 on jo kulunut aikaa. Enemmistön näkemyksen mukaan Unkari ei ole esittänyt, että asiassa olisi tapahtunut myönteistä kehitystä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Unionin perustana olevista arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen (ennaltaehkäisevä vaihe) ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen (sanktiomahdollisuus).

SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi päättää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioikeus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on käsitellyt Unkarin oikeusvaltiotilannetta mm. seuraavasti:

Euroopan parlamentin päätöslauselma 10.6.2015 Unkarin tilanteesta (2015/2700(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 17.5.2017 Unkarin tilanteesta (2017/2656(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 12.9.2018 ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja (2017/2131(INL)).

Euroopan parlamentti hyväksyi 15.1.2020 päätöslauselman, jonka mukaan oikeusvaltiotilanne on heikentynyt sekä Puolassa että Unkarissa SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn käynnistäminen jälkeen. Euroopan parlamentti vetosi neuvostoon suositusten antamiseksi määräaikoineen molemmille jäsenvaltioille EU-lainsäädännön kunnioittamisen varmistamiseksi.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.–20.3.2020.

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely

E 80/2018 vp.

VNEUS2019-00796 (osana neuvostopakettia EUN 72/2019 vp)

VNEUS2019-00566 (osana neuvostopakettia EUN 41/2019 vp)

VNEUS2019-00263 (osana neuvostopakettia EUN 136/2018 vp)

VNEUS2019-00090 (osana neuvostopakettia EUN 118/2018 vp)

VNEUS2018-00877 (osana neuvostopakettia EUN 100/2018 vp)

VNEUS2018-00777 (osana neuvostopakettia EUN 83/2018 vp)

Ks. myös valtioneuvoston selvitykset: Oikeusvaltiokysymykset Suomen EU-puheenjohtajakaudella (E 16/2019 vp ja SuVL 2/2019 vp). Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E ja EJ 17/2019 vp ja SuVL 2/2019 vp), Oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamisesta EU:ssa (E 66/2013 vp ja EJ

18/2018 vp), Oikeusvaltiotilanne Puolassa (E 7/2018 vp) ja Suomen EU-puheenjohtajakauden keskeisiä kysymyksiä: tilannekatsaus (E 107/2018 vp) sekä Suomen EU-puheenjohtajakauden ohjelma, joka annettiin eduskunnalle 26.6.2019 pääministerin ilmoituksella.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

SEU 7 artiklan menettelyä on pidetty käytännössä viimekätisenä keinona ja sen soveltamiskynnystä korkeana. Artiklaa on ensi kertaa sovellettu joulukuussa 2017, kun komissio teki perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi SEU 7 artiklan 1 kohdan soveltamisesta Puolan oikeusvaltiotilanteeseen. Puolaa on kuultu yleisten asioiden neuvostossa kolme kertaa, ja lisäksi saatu tilannekatsauksia (ks. tarkemmin E 7/2018 vp jatkokirjeineen).

Useat Euroopan ja kansainvälisen tason toimijat, kuten Venetsian komissio ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, ovat ilmaisseet huolensa Unkarin oikeusvaltiotilanteesta.

Komissio on myös käynnistänyt Unkaria vastaan useita rikkomusmenettelyjä, joilla on liittymä unionin arvojen kunnioittamiseen.

Unkari puolestaan nosti lokakuussa 2018 EU:n tuomioistuimessa kanteen Euroopan parlamenttia vastaan tässä perusmuistiossa käsitellyn parlamentin 12.9.2018 hyväksymän perustellun ehdotuksen kumoamiseksi menettelyllisin perustein (asia C-650/18).

Komission ensimmäisen oikeusvaltiota koskevan vuosikertomuksen valmistelu on käynnistynyt. Jäsenvaltioiden oikeusvaltioperiaateyhteyshenkilöiden verkoston ensimmäinen kokous järjestettiin helmikuussa. Kokouksessa keskusteltiin vuosikertomuksen metodologiasta ja jäsenvaltioilta pyydettävistä tiedoista. Vuosikertomus tulee kattamaan oikeuslaitokseen, korruption torjuntaan, tiedotusvälineiden monimuotoisuuteen sekä perustuslakiin liittyviä kysymyksiä. Lähteinä käytetään mm. kansainvälisiltä järjestöiltä ja jäsenvaltioilta saatavia tietoja sekä maavierailuja. Neuvoston vuoden 2019 oikeusvaltiovuoropuhelua koskevien päätelmien mukaisesti komissio aikoo julkistaa ensimmäisen raporttinsa ennen seuraavaa vuoropuhelua. Komissio tekee yhteistyötä tulevan puheenjohtajavaltion Saksan kanssa.

Asiakirjat

Euroopan parlamentin päätöslauselma 12.9.2018 ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko

olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja [2017/2131(INL)].

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Pietarinen, VNEUS, paivi.pietarinen@vnk.fi, 0295 160 354

Heidi Kaila, VNEUS, heidi.kaila@vnk.fi, 0295 160 313

Tia Möller, OM, tia.moller@om.fi, 0295 150 105

Timo Ranta, UM, timo.ranta@formin.fi, 0295 350 350

EUTORI-tunnus

EU/2018/1565

Liitteet**Viite**

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2020-00103

KO

Vartia Laura(VM)

17.03.2020

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 24.3.2020**Eurooppalainen ohjausjakso****a) Yhteenveto vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista****b) Euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus**

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 23.03.2020 - 23.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tarkoituksena on keskustella vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista ja toimittaa euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus Eurooppa-neuvostolle.

Vuoden 2020 ohjausjakson käynnisti 17.12.2019 julkaistu komission syyspaketti. Paketti pitää sisällään vuosittaisen kestävä kasvun strategian (*Annual Sustainable Growth Strategy*, ASGS), ns. hälytysmekanismiraportin (*Alert Mechanism Report*, AMR), suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskeviksi suosituksiksi, yhteisen työllisyysraportin sekä uutena sisämarkkinoiden toimintaa arvioivan raportin.

Ohjausjaksosta on käyty keskusteluja eri neuvostokokoonpanoissa alkuvuodesta.

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto hyväksyi euroalueen suosituksen 18.2.2020.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi puheenjohtajavaltion yhteenvedon vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista.

Suomi voi hyväksyä neuvoston suosituksen euroalueen talouspolitiikasta.

Pääasiallinen sisältö

a) Yhteenveto vuoden 2020 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto hyväksyi neuvoston päätelmät komission vuotuisesta kestävästä kasvun strategiasta, hälytysmekanismiraportista ja euroalueen suosituksen 18.2.2020.

Koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto hyväksyi päätöslauselman koulutuksesta eurooppalaisessa ohjausjaksossa 20.2.2020.

Kilpailukykyneuvosto keskusteli sisämarkkinoiden toimivuusraportista 27.2.2020.

Ympäristöneuvosto keskusteli eurooppalaisen ohjausjakson viherryttämisestä 5.3.2020.

Neuvoston odotetaan hyväksyvän (ns. A-kohtana) päätelmät vuotuisesta kestävästä kasvun strategiasta 2020 ja yhteisestä työllisyysraportista.

Puheenjohtajavaltion yhteenvetoraportin saatteessa korostetaan, että yllä mainittujen keskustelujen jälkeen kokonaistilanne on muuttunut merkittävästi koronaviruksen vaikutusten myötä.

b) Euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus

Komission euroalueen talouspolitiikan suosituksia on viisi ja ne käsittelevät kilpailukykyä ja politiikkatoimia osallistavan ja kestävästä kasvun tukemiseksi, finanssipolitiikkaa ja julkista taloutta, osaamista ja työmarkkinoita, rahoitusmarkkinoita sekä Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) syventämistä.

Euroalueen jäsenvaltioita kehoitetaan toteuttamaan politiikkatoimia osallistavan ja kestävästä kasvun edistämiseksi sekä kilpailukykyyn parantamiseksi. Suositusten mukaan tulisi myös huomioda erilaiset lähtökohdat jäsenmaiden finanssipolitiikassa sekä euroryhmällä tulisi olla valmius koordinoita finanssipolitiikkaa, jos näkymät heikkenevät. Lisäksi kehoitetaan etenemään talous- ja rahaliiton syventämisessä erityisesti jatkamalla pankkiunionin vahvistamista ja pääomamarkkinaunionin kehittämistä, mikä auttaisi myös vahvistamaan euron kansainvälistä asemaa. Kaikki nämä toimet yhdessä auttaisivat vastaamaan koko euroalueen yhteisiin haasteisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

b) Perussopimuksen artiklat 136 ja 121(2)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.–20.3.2020.

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

6555/20 European Semester - Synthesis report 2020

(COM(2019) 652 final) Recommendation for a Council Recommendation on the economic policy of the euro area

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KO, finanssineuvos Laura Vartia, p. 02955 30228

VM/KO, finanssiasiantuntija Antti Kekäläinen, p. 02955 30386

Sähköposti: etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2020-
00203

VNEUS Jokelainen Jaana(VNK)

17.03.2020

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 24.3.;
lainsäädäntötyön suunnittelu; yhteinen julistus lainsäädäntöprioriteeteista

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi työohjelmansa kuluvalle vuodelle 29.1.2020. Yleisten asioiden neuvosto 25.2.2020 kävi näkemystenvaihdon työohjelmasta ja siihen liittyen vuotuisesta ohjelmasuunnittelusta eli komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisestä julistuksesta vuoden 2020 lainsäädäntöprioriteeteista. Esille tulleet näkemykset ja Suomen puheenjohtajavaltiona joulukuussa lähettämä kirje, jossa tiivistettiin ministereiden epävirallisen lounaskeskustelun 19.11.2019 ja neuvoston näkemystenvaihdon 10.12.2019 pääkohdat, ovat muodostaneet pohjan neuvoston keskusteluille komission ja parlamentin kanssa. Toimielimet ovat saavuttaneet yhteisymmärryksen julistusluonnoksesta.

Yleisten asioiden neuvoston 24.3.2020 on määrä hyväksyä toimielinten yhteinen julistus EU:n lainsäädäntöprioriteeteista 2020. Parlamentin puhemiehen sekä neuvoston ja komission puheenjohtajien on tarkoitus allekirjoittaa julistus maaliskuun aikana. On mahdollista, että koronavirustilanteen takia asian käsittely viivästyy.

Suomen kanta

Suomi aloitti neuvoston puheenjohtajavaltiona loppuvuodesta 2019 keskustelujen vetämisen neuvoston näkemyksistä toimielinten yhteiseen lainsäädäntötyön suunnitteluun ja on osallistunut siihen jäsenvaltiona Kroatian kaudella.

Yhteisessä ohjelmasuunnittelussa Suomi on korostanut prioriteettiteemoina etenkin Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, Euroopan digitaalista valmiutta ja ihmisten hyväksi toimivaa taloutta sekä katsonut, että uutta maahanmuutto- ja turvapaikkasopimusta koskevaa komission ehdotusta tarvitaan pitkään jatkuneen EU-tason umpikujan avaamiseksi. Suomi on pitänyt tärkeänä myös rahoituskehyssovun saavuttamista hyvissä ajoin sekä rahoituskehukseen liittyvien sektorikohtaisten lainsäädäntöehdotusten käsittelyn ripeää loppuunsaattamista tältä pohjalta, jotta tulevan kehyskauden ohjelmien käynnistäminen ei viivästyisi.

Nykyisessä tilanteessa olennaisia ovat koronavirusepidemian leviämisen torjumiseen ja hidastamiseen sekä sen vaikutusten lieventämiseen liittyvät kiireelliset toimet.

Yhteinen julistus vastaa pääpiirteissään Suomen tavoitteita ja on Suomen hyväksyttävissä.

Pääasiallinen sisältö

Toimielinten yhteisessä julistuksessa on tarkoitus keskittyä niihin tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen alaisiin aloitteisiin, joiden käsittely voidaan realistisesti saattaa loppuun vuoden aikana.

Yhteisen julistusluonnoksen **kärkeen** on nostettu **covid-19-pandemiaan ja sen vaikutuksiin vastaaminen**. Tässä johdanto-osuudessa tuodaan esiin myös tarve vastata Euroopan demografisiin haasteisiin, varmistaa EU:n strateginen suvereniteetti sekä huolehtia oikeudenmukaisista siirtymistä vihreään ja digitaaliseen talouteen.

Kolme toimielintä asettavat prioriteeteikseen vuonna 2020:

- 1) **Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteissä etenemisen** ilmastoneutraaliustavoitteen 2050 saavuttamiseksi oikeudenmukaisella tavalla (ml. kasvuagenda, investoinnit, kestävyys ja yhteinen maatalouspolitiikka, ihmisten terveys ja elämänlaatu sekä luonnonsuojelu).
- 2) **Euroopan digitaalisen tulevaisuuden** saavuttamisen turvallisesti ja eettisesti. Tämä prioriteetti kattaa älykkään ja kestävä liikumisen (erit. lentoliikennealan toimet), yksityisyydensuojan vahvistamisen sähköisessä yhteydenpidossa ja EU:n kyberturvallisuuden kehittämisen (myös talouden alalla ja ottaen huomioon reilun digitaalisen verotuksen).
- 3) **Tulosten aikaansaaminen ihmisten hyväksi toimivan talouden alalla**. Tässä tavoitellaan parempaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta, investoimista ihmisten osaamiseen, EMU:n kehittämistä sekä pääomamarkkinoiden resilienssiä. Keskeistä on myös sisämarkkinoiden syventäminen ja teollisuus- sekä innovaatiopolitiikka. Konkreettisista ehdotuksista mainitaan euroalueen budjettiväline. Myös monikansallisten yritysten verotuksen läpinäkyvyyttä halutaan lisätä ja tullialan yhteistyötä (Customs Single Window) edistää.
- 4) **Euroopan aseman vahvistamisen maailmassa**. Tässä toimielimet painottavat vastuullista johtajuutta ja vahvoja kumppanuuksia sekä multilateralismin, ihmisoikeuksien, demokratian ja turvallisuuden edistämistä. Olennaista on varmistaa tasapuolinen toimintaympäristö ja se, että kansainvälisen kaupan säännöistä pidetään kiinni.
- 5) **Vapaan ja turvallisen Euroopan edistämisen**, johon kuuluu uusi sysäys yhteiselle eurooppalaisen turvapaikkapolitiikalle sekä kokonaisvaltainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen, samoin kuin tietojärjestelmien yhteentoimivuus ja toimiva Schengen-alue. Päätäväisiä toimia luvataan myös terroristisen verkkosisällön ja hybridiuhkien torjumiseksi.
- 6) **Demokratian suojelemisen ja vahvistamisen**, jossa viitataan uusiin sääntöihin siviili- ja rikosoikeuden todisteiden keräämisen helpottamiseksi ja kuluttajansuojan vahvistamiseen.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on julistuksen mukaan tärkeä saada moderni, reilu ja kunnianhimoinen rahoituskehys unionille. Toimielimet sitoutuvat saattamaan työn päätökseen monivuotisesta rahoituskehyksestä, omista varoista ja sektorikohtaisista ohjelmista, jotta vältetään katkot rahoituksessa ja investoinneissa sekä kyetään rahoittamaan unionin politiikkaprioriteetit.

Yleisistä politiikkatavoitteista toimielimet vahvistavat sitoumuksensa yhteisiin arvoihin ja oikeusvaltioperiaatteen sekä perusoikeuksien ja -vapauksien kunnioittamiseen, kansalaisten suojelemiseen erilaisilta uhkilta, laajentumis- ja naapuruuspolitiikkojen jatkamiseen ja kokonaisvaltaiseen Afrikka-strategiaan ja siihen, että kansalaisia kuullaan Euroopan tulevaisuudesta. Samoin tuodaan esille sitoumus oikeudenmukaiseen sosiaaliseen Eurooppaan, joka mahdollistaa siirtymisen ilmastoneutraaliin ja digitaaliseen yhteiskuntaan, sukupuolten tasa-arvoon ja demografisiin haasteisiin vastaamiseen sekä rahanpesun ja veropetosten ja veronkierron vastaisiin toimiin.

Toimielimet lupaavat tehdä töitä kaikkien käsittelyssä olevien ehdotusten eteen, subsidiariteetti- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti, sekä olemassa olevan lainsäädännön kunnolliseksi toimeenpanemisen varmistamiseksi.

Julistuksen liitteeksi tulee listaus kiireellisimmiksi katsotuista lainsäädäntöaloitteista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Toimielinten välisellä parempaa lainsäädäntöä koskevalla sopimuksella (15506/2015) toimielimet sopivat tehostavansa unionin vuotuista ja monivuotista ohjelmasuunnittelua noudattaen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan komissio tekee aloitteet unionin vuotuisten ja monivuotisten ohjelmien laatimiseksi.

Komissio käy Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa vuoropuhelua sekä ennen vuotuisen työohjelmansa hyväksymistä että tämän jälkeen. Komissio ottaa asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston vuoropuhelun kussakin vaiheessa esittämät näkemykset, mukaan lukien niiden pyytämät aloitteet.

Komission työohjelman pohjalta toimielimet vaihtavat näkemyksiä tulevan vuoden aloitteista ja sopivat vuotuista toimielintenvälistä ohjelmasuunnittelua koskevasta yhteisestä julistuksesta. Siinä yksilöidään poliittisesti merkittävimmät asiat, joita olisi käsiteltävä lainsäädäntöprosessissa ensisijaisina. Toimielimet seuraavat säännöllisesti koko vuoden ajan yhteisen julistuksen täytäntöönpanoa.

Monivuotisessa ohjelmasuunnittelussa toimielimet vaihtavat uuden komission tultua nimitetyksi näkemyksiä lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista uudella toimikaudella. Mahdollisuuksien mukaan keskustellaan myös alustavasta aikataulusta. Tavoitteena on parantaa pidemmän aikavälin suunnittelua. Komission aloitteesta toimielimet voivat laatia aiheesta yhteiset päätelmät, jotka Euroopan parlamentin puhemies sekä neuvoston ja komission puheenjohtajat allekirjoittavat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič esitteli komission työohjelman 2020 Euroopan parlamentin täysistunnossa 30.1.2020.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.–20.3.2020

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys 6.3.2020 komission työohjelmasta 2020 (E 12/2020 vp)

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely yleisten asioiden neuvoston kokouksesta 24.3.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

—

Taloudelliset vaikutukset

—

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

—

Asiakirjat

Komission työohjelma 2020:

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:7ae642ea-4340-11ea-b81b-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1&format=PDF

Toimielinten yhteinen julistus lainsäädäntöprioriteeteista (asiakirja 6772/2020)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jaana Jokelainen (VNEUS), etunimi.sukunimi@vnk.fi, 0295 160 329

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

LIITTEET

Asiasanat	laajentuminen, talouspolitiikka, toimielinten väliset suhteet, YAN Yleisten asioiden neuvosto, Oikeusvaltioperiaate
Hoitaa	OM, SM, UM, VM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, STM, TEM, TK, TPK, TULLI, VTV, YM
